

МЕТОДИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Визначено поняття суті конкурентоспроможності підприємства. Розглянуто основні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства, а також виділено переваги та недоліки при застосуванні кожного із методів на підприємстві.

Аннотация. Определено понятие сущности конкурентоспособности предприятия. Рассмотрены основные методы оценки конкурентоспособности предприятия, а также выделены преимущества и недостатки при применении каждого из методов на предприятии.

Annotation. The notion of essentially competitive enterprise was determined. The basic methods for evaluating the competitiveness of enterprises, and selected advantages and disadvantages in the application of each method in the enterprise was considered.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, конкурентне середовище, методи оцінювання.

Поняття конкурентоспроможності підприємства містить у собі великий комплекс економічних характеристик, які визначають стан підприємства на галузевому ринку (національному або світовому). Цей комплекс може містити характеристики товару, які визначаються сферою виробництва, а також фактори, що формують загалом економічні умови виробництва і збуту товарів підприємства. Необхідно зауважити, що конкурентоспроможність продукції та конкурентоспроможність підприємства – виробника продукції – є як частина і ціле. Можливість підприємства конкурувати на визначеному товарному ринку безпосередньо залежить від конкурентоспроможності товару й сполуки економічних засобів діяльності, надаючи перевагу в умовах конкурентної боротьби [1].

Поширення і глобалізація процесів підприємництва поступово змінюють сутність функціонування підприємств й основи їх конкурентоспроможності. У такій ситуації стає необхідним правильно оцінити свою конкурентоспроможність, а також вибрати напрям формування та реалізації конкурентних переваг.

Важливою умовою розвитку будь-якого підприємств є швидке реагування на зміни зовнішнього середовища, оскільки основою сучасного ринкового успіху підприємства є конкурентна раціональність, тобто уміння думати і діяти швидше, влучніше й етичніше. Управління розвитком підприємств – це цілеспрямований вплив керуючої системи на керовану з метою забезпечення процесу переходу від поточного стану підприємства до кращого (досконалішого) відповідно до поставлених цілей. Іншими словами, управління розвитком підприємств має на меті переміщення системи з одного стану в інший із новими якісними і кількісними характеристиками конкурентоспроможності, досягнення яких залежить від факторів виробництва.

Метою статі є визначення основних методів оцінки конкурентоспроможності сучасних підприємств, а також виділення їх переваг та недоліків.

Теоретичні та методологічні аспекти діяльності підприємств в умовах конкурентного середовища, а також методи оцінювання конкурентоспроможності підприємств знайшли відображення в наукових працях сучасних вчених, таких, як: І. Піддубний, Л. Піддубна, Ю. Іванов, С. Клименко. Необхідно зауважити, що нині у вітчизняній практиці відсутня загальноприйнята методика визначення та оцінки конкурентоспроможності підприємства. Усі існуючі методи оцінки можна класифікувати за такими ознаками:

- 1) за ступенем охоплення аспектів функціонування підприємства;
- 2) за формою вираження результату оцінки.

Залежно від ступеня охоплення аспектів функціонування підприємства методи оцінки поділяються на спеціальні й комплексні. Спеціальні методи – методи, що дозволяють оцінити конкурентоспроможність підприємства за окремими аспектами його діяльності – виробничому, інноваційному, маркетинговому, фінансовому тощо. Комплексні методи базуються на комплексному підході до оцінки конкурентоспроможності підприємства.

За формою вираження результату оцінки виділяються такі методи оцінки: матричні, графічні та індексні.

Серед матричних найбільш поширеними є:

- 1) матриця "Бостонської консалтингової групи" (БКГ);
- 2) матриця І. Ансоффа;
- 3) матриця McKinsey;
- 4) матриця Shell;
- 5) матриця конкурентних стратегій М. Портера.

Матричні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства базуються на використанні матриці – таблиці впорядкованих за рядками та стовпцями елементів.

Графічний метод оцінки конкурентоспроможності базується на побудові так званої "Радіальної діаграми конкурентоспроможності", або "Багатокутника" конкурентоспроможності".

Перевагою графічного методу оцінки конкурентоспроможності підприємства є його простота та високий ступінь – наочність. Усі фактори конкурентоспроможності, на основі яких створюється інформаційне поле, повинні

розрахований вищенаведеним шляхом, буде достовірний. Ця умова і визначає недолік графічного методу, тому що він не дає змоги встановити значення узагальненого критерію конкурентоспроможності підприємства.

Загальним недоліком матричних і графічних методів є те, що вони не забезпечують необхідного системного погляду на конкурентоспроможність, не враховують різну вагу факторів конкурентоспроможності.

Більш комплексними при оцінці конкурентоспроможності підприємств є індексні методи, серед яких:

- 1) метод, що використовує в якості головного підходу оцінку конкурентоспроможності продукції підприємства;
- 2) метод, що базується на аналізі порівняльних переваг підприємств-конкурентів;
- 3) метод, що ґрунтується на основі теорії ефективної конкуренції;
- 4) інтегральний метод;
- 5) метод самооцінки (Європейська модель ділової досконалості, англійська методика матриці удосконалення бізнесу (BIM)).

Реалізація індексних методів передбачає такі етапи:

1. Вибір кількох підприємств-аналогів, щоб створити базу порівняння.
2. Визначення найважливіших чинників, що впливають на рівень конкурентоспроможності підприємства.
3. Привласнення кожному чиннику коефіцієнта впливу.
4. Оцінка підприємства за кожним чинником.
5. Розрахунок індексу конкурентоспроможності підприємства.

Базою для порівняння можуть виступати: галузеві показники, показники підприємства-лідера ринку чи ретроспективні показники оцінюваного підприємства [2].

Після поведеного теоретичного дослідження видно, що існує багато методів оцінки конкурентоспроможності, які підприємства використовують у розвинутих країнах світу. Отже, для того щоб підприємства функціонували в умовах складності отримання достовірної інформації про конкурентів та конкурентів-лідерів у галузі, необхідно розробити підходи до оцінки конкурентоспроможності сучасних підприємств.

Наук. керівн. Матвієнко-Біляєва Г. Л.

Література: 1. Маринич І. А. Конкурентоспроможність фірми та її продукції як важливі показники оцінки діяльності підприємства в умовах ринкової економіки [Електронний ресурс] / Маринич І. А. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua>. 2. Яцура В. В. Аналіз методів оцінки конкурентоспроможності підприємств [Електронний ресурс] / Яцура В. В. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua>. 3. Піддубний І. Теорія конкурентоспроможності: сучасний стан і предметно-методологічні аспекти розвитку [Електронний ресурс] / Піддубний І. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua>. 4. Іванов Ю. Б. Конкурентні переваги підприємства: оцінка, формування та розвиток [Текст] : монографія / Ю. Б. Іванов, П. А. Орлов, О. Ю. Іванова. – Х. : ІНЖЕК, 2008. – 352 с. 5. Управління конкурентоспроможністю підприємства [Текст] : навч. посібн. / С. М. Клименко, Т. В. Омеляненко, Д. О. Барабась та ін. – К. : КНЕУ, 2008. – 520 с.